

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Art. 3. Quid legislator humanus præcipere, prohibere, vel statuere possit
circa actus externos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83614)

ARTICULUS III.

Quid legislator humanus præcipere, prohibere, vel statuere possit circa actus externos.

RESPONSIO I.

Legislator humanus non potest quidquam statuere contra jus divinum, sive naturale, sive positivum.

Prob. Si Legislator humanus posset aliquid statuere contra jus divinum, inferior posset derogare juri superioris ut patet ex terminis. Sed inferior juri superiori derogare non potest. Ergo, &c. Potest tamen legislator humanus legibus suis munire jus divinum tam naturale quam positivum: potest enim præcipere vel prohibere multa, quæ sunt præcepta vel prohibita jure divino, tam naturali quam positivo. Item potest à fortiori authenticè declarare quid sit jure divino, naturali aut positivo præceptum vel prohibitum, & quid sequatur ex principiis juris divini, sive naturalis, sive positivi.

RESPONSIO II.

Legislator humanus potest multa præcipere, vel prohibere, aut statuere, quæ jure divino, sive naturali, sive positivo, non sunt præcepta, vel prohibita, aut statuta.

Prob. Quia legislator humanus, sive civilis, sive ecclesiasticus, potest præcipere vel prohibere, aut circa res vel personas statuere ea omnia, quæ præcipi vel prohiberi, aut circa res vel personas statui ad bonum commune, & rectam communitatis sive civilis, sive ecclesiasticæ gubernationem expedit. Atqui ad hoc expedit multa præcipi vel prohiberi, aut circa res vel personas statui, quæ nullo jure divino præcepta, vel prohibita, aut circa res, vel personas statuta sunt.

Præterea, jus divinum multa præscribit, quorum majorem fieri determinationem postulat bonum commune, & recta gubernatio communitatis. Atqui legislator humanus potest quicquid postulat bonum commune, & recta communitatis gubernatio. Ergo legislator humanus legibus suis magis determinare potest, quæ jus divinum indeterminatè præscribit, & consequenter legibus suis potest multa præcipere, vel prohibere, aut statuere quæ non sunt jure divino præcepta, vel prohibita, aut statuta. Min. patet.

Prob. maj. Nam v.g. jus divinum præscribit in genere, ut Deus colatur, ut fideles aliquando confiteantur, & sumant Eucharistiam, ut peccata pœnis coercentur. Bonum autem commune, & recta gubernatio communitatis postulat, ut quibus modis colendus sit Deus, quo tempore & quoties peccata sint confitenda, & sumenda Eucharistia, quibus pœnis peccata coercentia sint, à legislatore determinentur, Ergo, &c.

RESPONSIO III.

Legislator humanus nihil potest statuere, quod non sit utile ad bonum commune.

Prob. Nam potestas ferendi leges non est data hominibus, nisi propter bonum commune procurandum. Ergo potestas ferendi leges non est ad quilibet, sed solum ad statuenda ea, quæ bono communi expedire possunt. Ergo legislator humanus non potest præscribere, nisi ad bonum commune utilia, & multò minus potest præscribere nociva, vel majoris boni impeditiva. Ad quod pertinet id quod Apostolus dicit Cor. c. 10. potestatem ecclesiasticam à Christo datam non esse ad destructionem, sed ad edificationem. Potest tamen legislator humanus ad libitum ex multis aequalibus & indifferentibus unum præ alio eligere, & præscribere in ordine ad bonum commune, quoties bono communi expedit unum ex eis præscribi, sunt enim, ut supponitur, utilia ad bonum commune, nec est ratio unum præ alio eligendi, & potius præ-

scribendi quam aliud. Sic v.g. legislator, ex multis cœremoniis, has præ illis ad colendum Deum, & ex variis vestium generibus, hoc præ illo ad proscribendum luxum eligere & præscribere.

RESPONSIO IV.

Legislator humanus potest præcipere honesta, non solum in materia justitiæ, & prohibere vitia huic virtuti opposita, sed etiam in materia virtutum aliarum.

Prob. Nam potestas ferendi leges, hominibus data, tantam habet latitudinem, quantam postulat bonum commune propter quod instituta est. Atqui bonum commune postulat, ut potestas ferendi leges, hominibus data valeat ad præcipiendam honestam non solum in materia justitiæ, sed etiam in materia aliarum virtutum, puta fortitudinis, temperantiæ, &c. Ergo, &c. Porro, quia potestas ferendi leges alia civilis est, alia ecclesiastica, nec est idem finis utriusque, non ad utramque pertinet præscribere actus omnium virtutum, sed solum unaquæque præcipere potest actus virtutum illarum, quæ fini suo sunt accommodatæ.

RESPONSIO V.

Nullus legislator humanus præcipere potest actus virtutum omnium, aut prohibere omnia vitia. Ita S. Thomas hic q. 96. a. 3. in O.

Prob. Quia omnis lex humana, sive civilis, sive ecclesiastica, debet esse accommodata conditioni hominum, ita ut sit de re moraliter possibili toti communitati, aut saltem majori parti communitatis. Atqui exercere actus virtutum omnium, & fugere vitia omnia, non est moraliter totius communitatis, aut etiam majoris partis illius, sed perfectorum, qui pauci sunt in qualibet communitate perfecta. Ergo, &c.

Minorem demonstrat experientia. Major patet ex fine legis omnis, quod est bonum commune procurandum, & quod certè procurari non potest, nisi per leges hominum conditioni acomodatas, & quarum observatio moraliter possibilis est majori saltem parti communitatis: leges enim non accommodatæ conditioni hominum, & quarum observatio non esset moraliter possibilis, nisi paucis & perfectis, magnis perturbationibus occasionem præberent, & in subditorum, ac proinde & communitatis ruinam vergerent.

Hinc legislator humanus non potest præcipere virginitatem perpetuam, jejunia frequentissima, &c. item non potest prohibere vitia quadam contra justitiam, castitatem, & alias virtutes, quæ non nisi difficillimè à majori parte communitatis vitari possunt. At potest præcipere actus illos virtutum, qui ad bonum commune, si à subditis exerceantur, multum conducere possunt, & aliundè accommodati sunt ordinariæ hominum facultati. Item prohibere potest actus illos vitiorum, qui noxii sunt bono communi, & cum morali communitatis utilitate coerceri & puniri possunt. Quando verò vitia non sunt communitati noxia, aut majora mala timeantur ex eorum castigatione, tolerari debent à legislatore.

Porro responsio nostra intelligi debet de legibus communibus, quæ etiam nolentibus imponuntur, non de Religiosorum regulis, quæ sponte suscipiuntur ex amore perfectionis christianæ, quamvis & illarum observatio debeat esse moraliter possibilis majori saltem parti communitatis religiosæ. 2. De legibus præceptivis & prohibitivis; leges enim declarativæ juris divini versari possunt circa omnes actus virtutum, vel vitiorum, declarando scilicet illos bonos, vel malos esse. 3. De legibus præceptivis & prohibitivis absolutè: potest enim legislator humanus, ex aliqua hypothefi voluntaria, subditis præcipere v.g. perpetuam castitatem, ut re ipsa suscipientibus sacros ordines præcipit Ecclesia. Item ex hypothefi gravis delicti liberè commissi, gravissimas

vissimas pœnas potest imponere, ut docet usus Ecclesiæ.

ARTICULUS IV.

Utrum, & quando leges humana obligent in conscientia.

RESPONSIO I.

Lex humana, tam civilis quàm ecclesiastica, potest obligare in conscientia.

Prob. 1. de lege civili. Nam lex dicitur obligare in conscientia, quando is qui transgreditur legem, offendit Deum: tunc enim transgressor legis lædit conscientiam suam. Atqui fieri potest, ut qui transgreditur legem civilem, Deum offendat; & re vera Deum offendit, quoties legislator civilis subditos obligare vult. Ergo, &c.

Prob. min. ex Apostolo Rom. cap. 13. ubi loquens de potestate civili; sic ait: *Non est potestas, nisi à Deo; quæ autem sunt, à Deo ordinata sunt. Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit.* Unde sic argumentor breviter. Qui Deo resistit, Deum offendit. Unde, ut subjicit Apostolus, resistendo sibi damnationem acquirit. Sed qui resistit potestati civili, transgrediendo legem ab ea latam, Deo resistit. Ergo Deum offendit. Hinc Apostolus subjicit: *Necessitate subditi estote, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam.*

Prob. 2. de lege ecclesiastica. Transgressio legis ecclesiasticæ potest esse offensæ Dei. Ergo potest lædere conscientiam transgredientis. Ergo lex ecclesiastica potest obligare in conscientia. Pater utraque consequ. ex dictis. *Prob. ant. ex verbis Christi, Principes ecclesiasticos sic alloquens Luc. c. 10. Qui vos spernit, me spernit.* Unde sic argumentor breviter. Qui spernit Deum, Deum offendit. Sed qui spernit Principes Ecclesiasticos, leges ab illis latas transgrediendo, spernit Deum. Ergo qui spernit Principes Ecclesiasticos, seu, quod idem est, qui transgreditur leges ecclesiasticas, Deum offendit.

Ratio à priori pro utraque parte est, quia qui violat jus alterius, Deum offendit: Deus enim vult ut suum unicuique tribuatur, & violare jus alterius, est intrinsecè malum, unde prohibitum est lege divina naturali; & ita qui violat jus alterius, peccat contra legem divinam naturalem, proindeque offendit Deum. At non obtemperans præcepto legislatoris, sive civilis, sive ecclesiastici, violat jus ejus: omnis enim legislator, sive civilis, sive ecclesiasticus, jus habet præcipiendi, & consequenter jus habet, ut sibi præcipienti obtemperetur. Ergo non obtemperans præcepto legislatoris, sive civilis, sive ecclesiastici, offendit Deum. Sed offendendo Deum, lædit conscientiam suam. Ergo, &c.

RESPONSIO II.

Lex humana, tam civilis quàm ecclesiastica, potest inducere obligationem in conscientia, sufficientem ad peccatum mortale.

Prob. Lex humana, tam civilis quàm ecclesiastica, potest inducere obligationem in conscientia gravem. Ergo potest inducere obligationem in conscientia, quæ ad mortale peccatum sufficit.

Prob. 1. ant. Nam legislator humanus, tam civilis quàm ecclesiasticus, potest pro suo jure per legem suam exigere aliquid grave, illudque graviter exigere à subditis, quoties id necessarium est, aut saltem expedit ad bonum commune. Ergo quoties id necessarium est, aut saltem expedit ad bonum commune, potest pro jure suo imponere obligationem in conscientia subditis suis reddendi sibi aliquid grave, quod graviter exigit: nam si potest pro jure suo aliquid à subditis per legem suam exigere, hoc ipso quod exigit, subditi tenebuntur in conscientia illud reddere. Atqui obligatio in conscientia reddendi aliquid

Simonnet Theol. Tom. II.

grave, quod graviter quis exigit pro jure suo, gravis est: obligatio enim in conscientia reddendi debitum, non potest non esse gravis, quando id quod debetur, grave est, & graviter, hoc est, ex integro jure exigitur. Ergo, &c.

Prob. 2. consequ. Nam omnis obligatio in conscientia sufficit ad aliquam Dei offensam. Imò eatenus aliquis dicitur obligari in conscientia ad aliquid faciendum vel omittendum, quatenus illud omittere vel facere non potest, quin Deum offendat, & ita illud omittendo vel faciendo, conscientiam suam lædat. Ergo omnis obligatio in conscientia gravis sufficit ad gravem Dei offensam. Atqui omnis offensæ Dei gravis est peccatum mortale: assert enim mortem spirituales animæ, & inducit reatum æternæ damnationis. Ergo omnis obligatio in conscientia gravis sufficit ad peccatum mortale, & consequenter si lex humana potest inducere obligationem in conscientia gravem, quando id necessarium est, vel expedit ad bonum commune, potest, quando id necessarium est, vel expedit ad bonum commune, inducere obligationem in conscientia, sufficientem ad peccatum mortale.

Obj. 1. Inferior non potest ligare in foro superioris, Ergo homo non potest ligare in foro conscientiæ, quod est forum Dei. 2. Nemo ligare potest in eo foro, in quo non potest solvere. Sed legislator humanus non potest solvere in foro conscientiæ. Ergo, &c. Nulla lex humana obligat ad pœnam aliquam, nisi per ipsam legem expresse imponatur. Atqui nulla lex civilis expresse imponit pœnam peccati mortalis, seu damnationis æternæ. Ergo nulla lex civilis obligat ad pœnam peccati mortalis, & consequenter nulla lex humana imponit obligationem in conscientia, sufficientem ad peccatum mortale.

R. ad 1. ant. fallum esse, quando inferioris præceptum violari non potest sine offensæ superioris: tunc enim præceptum ab inferiore impositum obligat in foro superioris, cujus est offensam suam vindicare. Propter eandem rationem. *R. ad 2. neg. maj.* cujus falsitas ostenditur etiam ex eo, quod quilibet hominum, v. gr. per votum, possit se ipsum ligare in foro conscientiæ, licet non possit in illo se ipsum solvere. *R. ad 3.* majorem veram esse de pœnis, pro culpa determinandis, non de pœnis ex natura rei cum culpa connexis, qualis est pœna damnationis æternæ; nam ex natura rei connexa est cum culpa mortali. Unde fit, ut lex humana, quælibet, gravem in conscientia obligationem, ac proinde ad mortale peccatum sufficientem imponens, hoc ipso quod talem imponit obligationem, obliget transgressores ad damnationem æternam.

RESPONSIO III.

Ad hoc ut lex humana, sive civilis, sive ecclesiastica, gravem in conscientia, ac proinde sufficientem ad mortale peccatum imponat obligationem, requiritur materia gravis, graviter præcepta, vel prohibita.

Prob. 1. Quod requiratur materia gravis. Nam legislator humanus, sive civilis, sive ecclesiasticus, habet potestatem obligandi limitatam, & proportionatam exigentiæ & capacitati materiæ: illimitatam enim potestatem obligandi in legislatore humano, ita ut possit pro arbitrio circa res levissimas graves obligationes imponere, nec exigit nec patitur bonum commune, propter quod hominibus data est potestas per leges obligandi. Atqui materia levis, quantum est ex se, nec exigit, nec potest esse subjectum gravis obligationis, sed levis tantum. Ergo, &c. Dixi autem, quantum est ex se; quia Deus pro supremo suo dominio, & propter justas causas quas habere potest, ad rem aliquam levem faciendam, vel omittendam, potest graviter obligare, ut patet ex præcepto primis parentibus in statu innocentie imposito.

Porro ad gravitatem materiæ duo requiruntur. Et 1. quidem, ut finis proximus legis, ratione cujus materia præcepta constituitur in tali vel tali specie vir-

S

tutis,